

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VII.

CELOVEC, SREDA, 16. I. 1952

ŠTEV. 4 (464)

Krivica traja dalje

VARNOSTNA DIREKCIJA NOČE POTRDI OBSTOJA SLOVENSKEGA ŠOLSKEGA DRUŠTVA V CELOVCU

Mesec dni je poteklo, odkar je najvišje avstrijsko sodišče razveljavilo krivični odlok celovške varnostne direkcije in notranjega ministrstva, ki sta štiri leta odrekala Slovenskemu šolskemu društvu v Celovcu pravni obstoj. Na podlagi te razsodbe je Slovensko šolsko društvo v Celovcu ponovno zahtevalo pri celovski varnostni direkciji uradno potrdilo, da društvo

obstoja. Varnostna direkcija pa se je postavila na stališče, da še ni sprejela razsodbe ustavnega sodišča. Slovensko šolsko društvo v Celovcu je bilo nato prisiljeno intervenirati pri deželnem glavarju, ki je obljubil takojšnjo ureditev. Pri ponovni urgenci je varnostna direkcija morala priznati, da ji je deželni glavar odredil takojšnjo rešitev zahteve Slovenskega šol-

skega društva. Medtem pa je na podlagi poročila poluradne avstrijske poročevalske službe APA vsa javnost po radiju in tisku obveščena o razsodbi ustavnega sodišča. Samo varnostna direkcija te razsodbe še vedno ni vzela na znanje in vse do danes noče dati potrdila, da Slovensko šolsko društvo v Celovcu obstoja.

Tržaški Slovenci za enotnost

V času, ko v anglo-ameriški coni tržaškega ozemlja vedno bolj ogrožajo najosnovnejše pravice slovenske narodne skupine, je postala potreba po tesni povezavi vseh slovenskih političnih skupin tem bolj pereča. Posebno se je pri temu prizadevala Osvobodilna fronta slovenskega naroda za Tržaško ozemlje, ki je v polni meri spoznala pogubno pot razkosanosti slovenskega življa v Italiji, ker se je prav do bro zavedala, da enotnih in združenih Slovencev tudi s podivjanimi šovinističnimi metodami ne bodo mogli uničiti.

Ob takem spoznanju se je Osvobodilna fronta z vsemi silami zastavila za to, da bi z ustalimi slovenskimi političnimi organizacijami na tržaškem ozemlju skovala močno obrambno silo, ki bi lahko kljubovala tudi najhujšemu pritisku. Pred kratkim pa se je sestel Izvršni odbor Osvobodilne fronte na seji, na kateri je predsednik Glavnega odbora Branko Babič podal pregled razgovorov in stikov OF z voditelji ostalih političnih skupin. V svojem poročilu je poudaril, da „je ta pregled potreben zlasti zdaj, ko je vodstvo Slovenske demokratične zveze dokončno sprejelo sklep, da enotnost z Osvobodilno fronto gladko odklanja, kar je v še bolj drastični obliki storila tudi skupina okrog Slovenske krščanske socialne zveze v svojem glasilu „Katoliški glas“. Voditelji obeh skupin seveda naše ponudbe za enotni nastop vseh Slovencev v narodnostno obrambnih vprašanjih, zlasti na kulturnem polju in na polju akcije za povračilo škode, ki so jo prizadejali tržaškim Slovincem fašisti, nista mogli takoj odkloniti, čeprav je sedaj razvidno, da bi to zelo radi storili. Vzrok, da niso ti voditelji takoj zavzeli negativnega stališča leži v dejstvu, da je bila naša akcija za enotnost pri vseh tržaških Slovencih brez ozira na politično pripadnost zelo občutna. Ravno zaradi tega so ti voditelji morali taktizirati in so najprej govorili, da načelno sprejemajo našo ponudbo, ko pa je prišlo do konkretnih primerov sodelovanja, so to odklonili, kar so počenjali toliko časa, dokler niso dokončno odrekli tudi načelnega pristanka na enotnost.

Ko je nato govoril o pravilnosti politike enotnosti med vsemi tržaškimi Slovenci, je Babič dejal, da je bila politika enotnosti, ki jo je vodila OF, pravilna, kar potrjuje dejstvo, da je ogromna večina tržaških Slovencev ne glede na politično prepričanje nanjo pristala in jo še vedno zagovarja. Zato je nujno, je nadaljeval, da s to politiko enotnosti nadaljujemo, saj smo z njo kljub odklanjanju voditeljev dosegli že več uspehov v raznih akcijah.

O vprašanju enotnosti vseh zapadnih Slovencev je v tej zvezi napisal Andrej Budal v Primorskem dnevniku uvodni članek, v katerem izraža prepričanje, da se bodo vsi zapadni Slovenci skupno zoperstavili proti temnim ciljem tistih, ki so hoteli in še hočejo zadati zamejskim Slovincem smrtni udarec. Prepričani smo — poudarja — da bo ta nekrvava borba mnogo lažja, če bodo vsi Slovenci združeni

ni v stvareh, ki so vsem skupne. In teh stvari ni malo:

slovensko šolstvo na vsem slovenskem zapadu, za vse slovenske otroke, od otroških vrtec do visoke šole;

slovensko uradovanje na vsem slovenskem zapadu za vse slovensko občinstvo;

slovensko sodstvo povsod, kjer živijo samo Slovenci in po jezikovno mešanih krajih;

tesni kulturni stiki z matičnim narodom;

možnost enotnih kulturnih ustanov in gospodarskih naprav za ves slovenski zapad (ljudska univerza, gledališče, dobrotelne ustanove, kreditni zavodi itd.);

onemogočanje raznarodovanja med zapadnimi Slovenci itd.

Tu se odpira obširno področje za plodno skupno delo vseh zapadnih Slovencev ne glede na njih ideološko opredeljenost. Tesnobni in ozkosrčni pomisleki zoper tako sodelovanje niso ne pametni ne umestni. Zapadni Slovenci bodo znali odvrniti veliko nevarnost, ki jih še zmeraj vse ogroža. Mnogo lažje jo odvrnejo, če bodo znali uveljaviti skupne zahteve s skupnim nastopanjem. Celota je vselej odpornejša od drobec. Le skupno delo zavre in prepreči raznarodovanje.

Odprtje „Naše knjige“ v Celovcu

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA BO V SOBOTO, DNE 19. JANUARJA OB 10.00 URI V CELOVCU, GASOMETERGASSE 10 (VHOD WULFENGASSE) ODPRLA SVOJO KNJIGARNO.

ZA TO PRILOŽNOST BO ISTI DAN ZVEČER OD 18.30 DO 19.00 URE V CELOVŠKEM RADIU SLOVENSKA ODDAJA POD NASLOVOM „NAŠA KNJIGA“ ZDRUŽENA S PROSLAVO LJUDSKEGA PESNIKA OTONA ŽUPANČIČA.

Osrednji odbor SPZ.

Ljudski glas se zoperstavlja paragrafom

Odločitev vrhovnega upravnega sodišča, da je knezu Starhembergu treba vrniti njegovo prejšnje premoženje, je po avstrijskih zakonih formalno nepreklicna. Tudi nihče ne more trditi, da sodišče ne bi bilo ravnalo po paragrafih pravilno, ko je storilo ta svoj odlok. Vendar pa ta odlok popolnoma nasprotuje zdravemu pravnemu čutu delovnih ljudskih množic. Pravica, kakor jo pojmuje ljudstvo, torej ni vedno istovetna z zakoni in paragrafi, ki o pravici govorijo. To je jasno pokazal močan odpor najširših slojev delovnih ljudi v Avstriji proti izvedbi odloka vrhovnega upravnega sodišča, proti morebitni dejanski vrnitvi ogromne starhemberške posesti prejšnjemu lastniku Ernstu Rüdigerju Starhembergu.

Ne moremo naštetih vseh primerov, v katerih delovno ljudstvo na svojih zborovanjih, v protestnih pismih odgovornim državnim funkcionarjem in s številnimi resolucijami daje oduška svoji ogorčenosti nad tem odlokom. Samo nekaj stavkov iz številnih protestov, ki jih hočemo navesti, nam bo dalo dovolj jasno sliko o tem, kako delovni človek misli o raznih mrtvih paragrafi in živi pravici.

„Odlok upravnega sodišča je provokacija zoper demokracijo!“, — „Starhemberg je Avstriji prodal fašističnim silam. In s tem človekom naj bi sedaj ravnali kot z borcecem za svobodo? Nikdar!“; — „Ne potrebujemo fašistov, ki bi notranji in socialni mir v Avstriji ponovno ogrozili!“; — „Zahtevamo zakonite ukrepe za zaplenbo posestev grobarja prve avstrijske re-

publike, da bomo lahko postavili zaključno piko za enega izmed najžalostnejših in najnesramnejših poglavij avstrijske zgodovine!“; — „Starhemberg, ki se je izkazal kot izrecni sovražnik delavstva, ki je ukazoval streljati na delavstvo, ki je še po naših mrtvih delavskih tovariših lastnoročno udarjal z bičem, je zapravljal vsako pravico v naši domovini!“; — to je glas avstrijskega delovnega ljudstva v zvezi s sodnijsko odločeno vrnitvijo premoženja enemu največjih izdajalcev prve avstrijske republike.

Ker se, kakor rečeno, odloka upravnega sodišča ne da neposredno spraviti iz sveta, je treba skleniti nov zakon ki edino more v sedanjí situaciji onemogočiti dejansko vrnitev starhemberških posestev. Saj tak zakon delovno ljudstvo v svojih resolucijah posredno ali direktno tudi zahteva, prav tako kakor ga zahtevajo in pred vsem tudi že pripravljajo socialistični mandatarji v državnem zboru. Posebno zanimiva je resolucija delavcev nekega koroškega obrata, ki zahtevajo celo ljudsko glasovanje o vprašanju, ali naj dobi Starhemberg svojo prejšnjo posest nazaj ali ne. Jasno je, da onim krogom, ki pod pretvezo, da je treba upoštevati zakon, zagovarjajo odlok upravnega sodišča kot končnoveljavno stvar, tako ljudsko glasovanje nikakor ne bi prišlo prav, ker bi po vsej verjetnosti doživeli še hujši polom, kot so ga že ob volitvah za zveznega predsednika.

Nemški prispevek pri obrambi Zapada

Po izjavi voditelja zapadnonemške delegacije na konferenci o evropski armadi Theodorja Blanka bo na čelu vsake nacionalne narodnostne enote častnik iste narodnosti. Le-ta bo za vojaška in tehnična vprašanja odgovoren poveljniku evropske armade, za upravna vprašanja pa nacionalnemu obrambnemu ministru. Vsaka država bo klicala posebej vojake pod zastavo, dokler ne bo ministrski svet izdelal enotnega rekrutacijskega načrta.

Zapadna Nemčija bo morala nuditi evropski armadi 6 oklopnih divizij po 280—300 tankov in 6 divizij motorizirane pehote. Vsaki zapadnonemški diviziji, ki bo štela 12.500 mož, bodo dodali posebne topniške in grenadirske enote. Taktično letalstvo bodo opremili z najmodernejšimi letali na reaktiven pogon. Njegovo osebje bo štelo 72.000 mož.

Gospodarska poročila v OZN

Pet gospodarskih strokovnjakov Združenih narodov je po nalogu glavnega tajnika ZN sestavilo in razčlenilo priporočila, ki naj bi ublažila posledice gospodarskih kriz.

V svojem poročilu so poudarili, da je mednarodni vpliv gospodarskih kriz v večini primerov mogoče omiliti z gospodarskimi akcijami, ki bi morale zajeti ves svet in pri katerih naj bi vodstvo odpadlo na velike industrijske države. Med temi akcijami priporočajo zlasti:

1. Mednarodne sporazume za izmenjavo blaga, ki naj bi ublažili vpliv kratkoročnih nihanj v povpraševanju in ponudbi glavnih dobrin.

2. Povečanje dolgoročnih posojil Mednarodne banke za obnovo in razvoj, ki naj pomagajo preprečiti zastoj v izvedbi gospodarskih načrtov posameznih držav, ki bi sledil vsakemu znižanju dohodkov od izvoza ali zasebnih mednarodnih investicij.

3. Večje mednarodne denarne rezerve, ki naj jih preskrbi Mednarodni denarni sklad, za izenačenje kratkoročnih fluktuacij v dohodkih od zamenjave tujih valut.

Omenjeno poročilo bo proučil gospodarski in socialni svet Združenih narodov na svojem prihodnjem zasedanju.

Težkoče v ČSR

Po vesteh iz Češkoslovaške je taborišče v Ostravi (Severna Moravska) namenjeno sedaj samo interniranim častnikom. Njih število iz dneva v dan raste. Večina kaznjencev je zaposlena v neki opekarni v bližini Ostrave, kjer delajo deset ur dnevno. Še težji so pogoji v kazenskem taborišču pri Mirovu, kjer so bili nekdanji zaprti najtežji zločinci. V tem taborišču je večje število višjih in generalštabnih častnikov. Medtem ko so nekateri ujetniki iz taborišča v Ostravi pobegnili, se to ni posrečilo nikomur v taborišču Mirovu, čeprav poizkusov ni manjkalo.

Kakor poročajo iz Prage, je na Češkoslovaškem nastopila v zadnjih dneh nova kriza v preskrbi z živili. Sedmega januarja so po vsem ozemlju ČSR razveljavili večje število odrezkov za meso in moko pri vseh potrošniških kategorijah. Razen tega bodo češkoslovaški državljani na preostale odrezke za meso in moko lahko dvigali samo polovico prejšnjega obroka.

Nove omejitve v preskrbi so najbolj prizadele delavce, otroke in starčke. Na bone za meso in moko začasno izdajajo samo drobtine. Za tak položaj je v veliki meri kriva Sovjetska zveza, ki je ukinila obljubljene pošiljke žitaric. V Pragi pričakujejo vrnitev češkoslovaškega trgovinskega ministra dr. Gredora, ki so ga bili poklicali v Moskvo že lani konec decembra.

Z hujskaštvom resnice ni mogoče ubiti

So ljudje, ki resnice kratkoma ne prenesejo. Če jim jo kdo pove v obraz, se razkačijo in pobesniijo kakor biki, če jim pomahaš z rdečo ruto.

Tudi v Avstriji ne manjka takih, ki so skregani z resnico. Posebno če govore ali pisarijo o narodnostnem vprašanju na Koroškem in njegovi vzorni rešitvi. Čim jim kdo oporeka in se drzne imenovati resnico pri pravem imenu, je ogenj v strehi.

Ko smo pred nedavnim v našem listu ponatisnili članek univerzitetnega profesorja v Ljubljani dr. Škerlja, ki ga je objavil tržaški list Corriere di Trieste pod naslovom „Koroški problem“ in ko smo seznanili bralce z govorom predsednika vlade LR Slovenije Miha Marinka, v katerem se je z zaskrbljenostjo zavzel za pravice našega ljudstva, smo vedeli, da se bodo razburili predvsem tisti, ki skrivajo svojo pravo podobo pod krinko „neodvisnih“.

Nočemo se na tem mestu spuščati v prerekanje s „Salzburger Nachrichten“ in „Kleine Zeitung“, ker vemo s kom imamo opravka. Ne moremo pa molče mimo dejstva, da je v isti neoliki ton zapadla in ga v svoji nekulturnosti v mnogočem še prekosila avstrijska javna ustanova, ki se imenuje „Sender Alpenland“. To, kar je pretekli petek, dne 11. t. m., zvečer v oddaji „Pet minut k dnevu“ kvasil radio-komentator dr. Hans Karl Smode, ni bilo samo v nasprotju z najpreprostejšimi pravili olike in kulturnosti, to je bilo hkrati najbolj strupeno hujskaštvo in blatenje vsega slovenskega naroda, njegovih političnih in kulturnih predstavnikov in vseh narodov sosedne Jugoslavije. Kdor je to oddajo poslušal, je imel vtis, da poslušala pobesnele izpade nacifašističnih Göbbelsovih in Fritschevih učencev ali pa podobne izbrube moskovskih in drugih kominformskih radio-postaj.

Ne vemo, kdo je ta Hans Karl Smode in ali se prištevajo med prve ali druge. Vemo pa, da je radio kulturna pridobitev ali bi vsaj morala biti. Kot taka je poklicana, da služi sporazumevanju, zblizjevanju in kulturni povezavi med narodi, ne pa nebrzdanim instinktom nepoboljšljivih hujskačev, ki se v pomajkanju ar-

gumentov proti resnici zatečejo v prostaško zmerjanje.

Če se tudi vodstvo radia „Sender Alpenland“ vsaj količkar zaveda tega poslanstva in če nima namena s takimi in podobnimi hujskaškimi oddajami zavirati in podminirati napore za zblizanje med narodi Jugoslavije in Avstrije, bo

moralo poskrbeti za to, da bodo njegovi radio-komentatorji ohranili vsaj videz olike in kulturnosti tudi takrat, kadar so v sporu z resnico in kadar ponavljajo stare obrabljene fraze o papirnati enakopravnosti koroških Slovencev. Tozadevne resnice namreč z hujskaštvom ni mogoče ubiti.

Schumanov načrt v Bonnu sprejet

Zapadnonemški parlament je na tretjem in zadnjem čitanju osnutka končno potrdil Schumanov načrt z 232 glasovi proti 143. Trije predstavniki niso glasovali. Uradni dokument, ki so ga pri tem sprejeli, pravi, da je zapadnonemški parlament odobril pogodbo o ustanovitvi skupnosti premoga in jekla, ki jo je bonnska vlada podpisala 1. aprila lani v Parizu z vsemi dodatki vred.

Pred končnim glasovanjem je kancler dr. Adenauer pozval parlament, naj potrdi Schumanov načrt. Obvestil ga je tudi, da bo spomladi obiskal Washington in da namerava na

ta način Zapadno Nemčijo popolnoma priključiti zapadnim zaveznikom.

V zvezi z ratifikacijo Schumanovega načrta je v bonnskem parlamentu je Acheson izjavil, da je hrabra poteza ustvarjanega državniškega delovanja. Do sedaj so Schumanov načrt odobrili tudi že francoski in nizozemski parlament.

Proti sklepu bonnskega parlamenta pa je nastopil predsednik vzhodnonemške vlade Grotewohl, ki je izjavil, da je ta sklep za Nemčijo usoden in poguben in da je treba izvesti volitve skupno za vso Nemčijo.

Izseljevanje delavcev iz Italije

Po podatkih, ki jih je objavil minister za delo, je v Italiji 1.800.000 brezposelnih. Vlada je lani zaposlila v posebnih „delovnih taboriščih“ nad 280.000 brezposelnih. 106.000 ljudi so poslali na posebne tečaje za izpopolnitev, 250.000 delavcev pa so zaposlili po sprejemu posebnega zakona pri različnih kmetijskih delih. Minister za delo je izjavil, da je lani zapustilo Italijo nad 52.000 delavcev. Največ se jih je izselilo v Francijo in Belgijo, medtem ko se je izseljevanje v ZDA skoraj popolnoma ustavilo.

Velika turinska tovarna avtomobilskih gum „Michelin“ je skrajšala svoj delovni čas na 40 ur tedensko. Skrajšanje delovnega časa, ki so ga že uvedli v velikih tovarnah motorjev in avtomobilov „Fiat“ in „Lancia“, bo hudo prizadejalo turinske delavce, ki bodo s tem izgu-

bili okrog 25 milijonov lir tedensko. Do skrajšanja delovnega časa je prišlo zaradi manjšega povpraševanja po avtomobilskih gumah v Italiji.

Resen tekmeč v tekstilni industriji

Britanska industrija tekstilij je zabeležila lani znaten padec izvoza v Zapadno Afriko, ki je bila doslej eno njenih najvažnejših tržišč. V osmih mesecih lani so izvozili v Zapadno Afriko okrog 120 milijonov metrov tekstilnega blaga, nasproti 225 milijona v prejšnjem letu oziroma 272 milijonom v letu 1949. Čeprav niso znani vzroki tega pojava, je znano, da britanski industrijski krogi zelo zaskrbljeno spremljajo pojav japonske tekstilne industrije kot tekmeča na svetovnih trgih.

Metz. — Ko so delavci skušali zamenjati del pokvarjenega voda za plin, je prišlo do grozne nesreče, v kateri je izgubilo življenje sedem oseb, med katerimi so štiri otroci.

Pismo iz Jugoslavije:

Kako je z brezposelnostjo v Jugoslaviji

V zvezi z uvajanjem novega finančnega sistema v Jugoslaviji so se podjetja osamosvojila in se morajo sama vzdrževati. Zato je pač razumljivo, da je bilo s tem tudi vprašanje delovne sile postavljeno na novo podlago. Pri mnogih podjetjih so število uslužbencev zmanjšali. Odpustili, odnosno premestili so tiste, ki so bili podjetju s svojim delom najmanj koristni in potrebni. To „kost“ pa so seveda hitro pograbili nasprotniki Jugoslavije, ki zdaj na široko kriče o veliki in še vedno naraščajoči brezposelnosti v Jugoslaviji. Celo tako dobro so informirani, da navajajo tudi številke, ki so tako visoke, da se mora človek prijeti za glavo.

In koliko je resnice na vsem tem? S tem, da so podjetja odpustila uslužbence, ki so jih imela preveč, še ni rečeno, da so zdaj vsi ti ljudje na cesti in brezposelni. Večina od teh je bila samo premeščena in to na takšna delovna mesta, ki njihovim delovnim sposobnostim bolje odgovarjajo. V prvih letih po osvoboditvi je povsod tako manjkalo delavcev in uslužbencev, da so podjetja najemala ljudi kar na slepo, ne da bi se dovolj zanimala za njihovo šolsko izobrazbo in strokovno sposobnost. Tako so se v razne pisarne in pri takih imenovanih „boljših“ in lažjih delih natrpali razni ljudje, ki so bili prej izučeni v obrtniških in drugih poklicih ali pa sploh niso bili nikjer izučeni. Seveda takšni uslužbenci tudi za pisarniška dela niso bili sposobni in je z njimi podjetje samo po sebi ne morelo upravljati. Ti „lahkokruharji“, kakor jih po pravici smemo imenovati, so si danes morali poiskati sebi odgovarjajočo zaposlitev, odnosno so bili tja premeščeni. V začetku se v te spremembe seveda mnogi niso mogli zvesti, danes pa sprevidijo, da je tako najbolj prav.

V zadnjem času je ostalo doma tudi precej mater, ker so jim visoke doklade za otroke nadomestile zaslužke. Nikakor pa seveda ne drži, da so bile, odnosno, da bodo v najkrajšem času odpuščene iz službe vse poročene žene in matere. Seveda je pa razumljivo, da bodo podjetja odslej, ko ni taka težava za uslužbenca, za tista dela, ki po svojem značaju bolj odgovarjajo moški delovni sili, raje sprejemala moške, če bodo ti na razpolago. Kljub temu pa pridnim in sposobnim ženskam ne bo treba predolgo iskati zaposlitve.

15. novembra je imela vsa Slovenija 774 brezposelnih, ki vzdržujejo 248 otrok. Od tega števila je bil 194 takšnih, ki jim je bila zaposlitev edini vir zaslužka. Če to število razdelimo na posamezna

London. — Iz New Yorka je prišel v London predsednik sveta namestnikov atlantske zveze Charles Spofford, ki je predsedoval sestanku namestnikov. Kakor se je zvedelo, so predstavniki dvanajstih držav podpisnice ugovorili, da jim ni mogoče dokončno določiti dneva konference v Lizboni ali dnevnega reda, dokler ne bo rešena francoska vladna kriza.

Zeneva. — Predsednik komisije za notranji promet v gospodarski komisiji za Evropo je na tiskovni konferenci izjavil, da bodo pripravljala dela za graditev predora pod Mont Blancom začeli še letos. Ta dela bodo trajala štiri ali pet let.

Washington. — Ob zaključku ankete, ki so jo pričeli zaradi nesreče v rudniku West Frankfort, v kateri je izgubilo življenje 119 rudarjev, so prišli do zaključka, da je eksplozijo povzročila iskra električnega aparata, katerega uporaba ni dovoljena v premogovnikih. Poročilo pravi, da se je v zapuščenem delu premogovnika nabrala velika količina eksplozivnega plina in da je do eksplozije prišlo zaradi kratkega stika v tem delu rudnika, kjer so pričeli z nova z deli.

London. — Zaradi krize francoske vlade je odložen sestanek Sveta atlantskega pakta, ki naj bi bil 2. februarja v Lizboni. Francoska vlada je že prej zahtevala odložitev sestanka, da bi 2 držav članic evropske vojske utegnile spraviti v sklad svoje stališče glede skupne obrambe Evrope.

Pritožba zaradi nižjih cen

Hongkonška tekstilna podjetja so se pri upravnih oblasteh kolonije pritožila zaradi japonskega dumpinga, ki je po njihovi trditvi povzročil brezposelnost 15.000 delavcev. Kakor javlja Associated Press, so uvozili v Hongkong v zadnjih dveh mesecih več kot 5,4 milijona metrov japonskih tekstilij po cenah, ki so za 13% nižje od proizvodnih stroškov hongkonške industrije.

NAJMANJŠA VOJSKA

Državica Lichtenstein, ki ima okrog 13.000 prebivalcev in ki se razprostira med Avstrijo in Švico, ima tudi vojsko. Njena vojska je pač najmanjša na svetu, saj ima samo devet vojakov in enega psa.

Angleži v denarnih skrbih

Včeraj se je pričela konferenca finančnih ministrov britanske skupnosti, katere glavno vprašanje vsekakor predstavlja kriza funta šterlinga. Prav to vprašanje bo delalo finančnim krogom britanske skupnosti še mnogo skrbi, saj je v zadnjem času dosegel razvoj britanske valute — funt šterling — že precej katastrofalno stopnjo. Nekaj dni pred pričetkom konference je finančni minister namreč sporočil, da so se zlate in dolarske rezerve na področju funta šterlinga občutno zmanjšale. Zlate rezerve znašajo zdaj le še kakih 630 milijonov funtov šterlingov, kar je pa dejansko zelo neznačajno, če pomislimo, da so se samo v zadnjem četrtletju zmanjšale za nič manj kot 334 milijonov šterlingov.

Z drugimi besedami povedano, če se v tem vprašanju nič ne spremeni na boljše, bodo zlate rezerve šterlinga izčrpane v devetih mesecih in potem — potem lahko nastane največja nevarnost za neodvisnost funta. In posledica tega bi bila, da vrednost šterlinga v bodoče ne bi določali več britanski finančniki, to se pravi člani tako imenovanega šterling-bloka med seboj, marveč tisti, ki določajo vrednost vseh drugih valut — ameriške banke.

Tega pa se Britanci bojijo kot živega vraga, kar je popolnoma razumljivo, saj je prav šterlingški blok eden izmed zadnjih vidnih reprezentantov velikega britanskega imperija, skorej izključno le v tem oziru so ostali Britanci še več ali manj neodvisni. Na drugih področjih je Britanija doživela v preteklem letu pretežke udarce — spomnimo le na Perzijo in Egipt —, da bi v sedanji krizi funta šterlinga ohranila mirne živce.

Prvi so se v tej grozeči nevarnosti oglašili listi — predvsem londonski — in začeli morebitne posledice krize slikati v najbolj črnih barvah. Ko je finančni minister navedel nekaj števil, ki dajo slutiti nevarnost izčrpanja zlate rezerve, so zapisali, da se „v takem primeru ne bo več postavljalo vprašanje razvrednotenja valute in sprejemanja drugih podobnih ukrepov. Nasprotno, šterling bo imel le tisto vrednost, ki mu jo bodo hoteli dati prekomorski narodi“.

Ob takem pisanju seveda tudi drugi niso ho-

teli stati ob strani. Tudi finančni minister je že mislil na od pomoč v tej težki situaciji ter napovedal ukrepe za povečanje izvoza in zmanjšanje uvoza in drugih stroškov, ki niso neobhodno potrebni. To pa je izzvalo nasprotovanja v opozicijski laburistični stranki, kjer se bojijo, da bi taki ukrepi prizadejali socialne pridobitve britanskih delavcev. Do gotove mere je kritika laburistov vsekakor upravičena, kljub temu pa vprašanje še ni rešeno, ker nikakor ni gotovo, da bi z nekakšnim znižanjem življenjske ravni — kar predvideni ukrepi finančnega ministra vsekakor pomenijo — enkrat za vselej rešili finančno krizo Britanije.

Gotovo bi bila to le začasna rešitev, čez kratak ali daljši čas pa bi prej ko slej stali pred dejstvom, da funtu šterlingu bije zadnja ura.

Taka in podobna vprašanja ima pred seboj konferenca finančnikov in mnogo je odvisno od njenega uspeha ali neuspeha.

NAJMANJŠA RADIJSKA POSTAJA

Strokovnjaki za radiotehniko v laboratorijih univerze „Ohma Hopckinsa“ v ZDA so izdelali miniaturno radijsko postajo, ki je pač najmanjša na svetu. Velika je komaj kakor škatlica za 20 cigaret. Oddajala bo meterološka in druga navodila z balonov, ki jih spuščajo zelo visoko in na katerih so pritrjeni razni instrumenti za merjenje vlage v zraku, temperature, hitrosti vetra in drugih za meteorološka poročila in vremenske napovedi važnih podatkov.

Oddajna naprava te miniaturne radijske postaje je zelo močna. Oddaja namreč radijske signale, ki jih je slišati 150 kilometrov daleč. Postajica deluje na frekvenci 200 megaciklov in je na dva vata. Strokovnjaki računajo, da jo bodo mogli uporabljati tudi v vojaške namene, in sicer za usmerjanje raketnih bomb, podobnih nemškimi raketnim izstrelkom V-2 in V-3, ki jih izdelujejo v Ameriki in v nekaterih drugih deželah. Uporabiti jo bodo mogli tudi v raketah, ki jih izstrele več sto kilometrov visoko nad zemljo in ki nosijo s seboj naprave za proučevanje kozmičnih žarkov.

KOLENDAR

Sreda, 16. januar: Marcel
Četrtek, 17. januar: Anton
Petek, 18. januar: Priska

SPOMINSKI DNEVI

16. I. 1888 — Umrli v Celovcu narodni organizator in publicist Andrej Einspieler — 1947 Ustanovljena skupščina LRS je sprejela prvo ustavo slovenskega ljudstva.
17. I. 1600 — Rojen španski dramatik Pedro Calderon — 1943 Začetek četrte ofenzive proti narodnoosvobodilni vojski.
18. I. 1912 — Scott je prispel na Južni tečaj in izobesil na 2900 m visoko goro angleško zastavo.

PLIBERK

V ponedeljek po Sv. Treh kraljih je v Pliberku vsako leto živinski in blagovni sejem. Letos so prignali le malo živine, deloma zaradi podedenih potov, deloma pa, ker prodajo svojo odvisno živino lahko na domu. Tudi kramarjev s vsakovrstnim blagom je bilo bolj malo, ker je pač treba nositi riziko transportnih stroškov in zaradi slabe kupne moči prebivalstva iz pliberške okolice ne morejo pričakovati, da bi kdove koliko prodali. Lep zimski dan in ko se na kmetih, ko ni tako nujnega dela, lahko odtrgajo od doma, pa je povzročil, da je prišlo na sejem toliko ljudi kot malokdaj. Prišli so iz radovednosti, kaj bo novega in s kom bi se mogli sestati, ker sejem nudi vedno priložnost, da pridejo skupaj tudi bolj oddaljeni znanci in prijatelji, ki si imajo vedno kaj povedati.

In res, številna množica je le malo kupovala ob prodajnih stojnicah in sicer ne da bi jim manjkalo veselja za nakupovanje in tudi vsakovrstnih potreb je dovolj, toda pri večini ne zmore denarnica, da bi več kaj kupili, ker je draginja kljub „padanju cen“ na zelo visoki stopnji. Zato so razložene stvari le bolj ogledovali in se šetali med stojnicami in le nekateri so kakšne malenkosti kupovali, fantje posebno kakšne sladkarije svojim simpatičnim prijateljicam.

Na svoj način pa so brez dvoma prišli številni pliberški gostilničarji, nekateri bolj, drugi manj. Kakor vedno, je bila tudi topot pri Brezniku gneča, da nisi našel prostora in vse kaže, da bo moral podjetni Breznik svoje lokale povečati, ker je moralo mnogo ljudi oditi in niso mogli pokusiti njegovih negovanih pijač iz njegove kleti in jedil iz izborne kuhinje. Kdor pa je imel srečo, da se je mogel vsesti za mizo, je pa pozabil, da bi vstal in šel dalje, za kar je skrbel tudi citrač s svojim petjem, ki ga je gostilničar naročil za ta dan.

Nedavno je umrl v Drveši vasi pri Pliberku upokojeni orožniški inšpektor Kiwatsch. Kiwatsch je bil domačin in je zaradi svoje objektivnosti užival spoštovanje. Ko je služboval kot orožnik v Pliberku in Šmihelu je bil tudi nasproti slovenskemu prebivalstvu nepristranski.

GLOBASNICA

Poročali smo že, da je bivši globaški gospod župnik Ivan Sekol vstopil v pokoj. Šestnajst let je gospod Sekol deloval kot župnik v Globasnici in se kot ljudski in naroden slovenski duhovnik vsega daroval svojemu ljudstvu. Njegova nesebična požrtvovalnost je bila zgledna in užival je splošno spoštovanje vseh dobro mislečih, a okusil je tudi sovraštvo onih, ki so ga sovražili zaradi njegovega odločnega narodnega prepričanja, ker je vedno neomajno stal na braniku naravnih in zakonitih pravic zatiranega naroda. Vpokojenemu gospodu župniku želimo Globasani še mnogo let zadovoljnega življenja med nami.

V nedeljo, dne 6. januarja t. l. je bil inštaliran za novega globaškega župnika gospod Franc Poš, doslej župnik na Brdu pri Šmohorju. Upamo, da se bo novi gospod župnik dobro počutil med nami in bomo z njim enako zadovoljni kakor z njegovim prednikom.

ŠMIEL PRI PLIBERKU

Večkrat so že v letošnji jesenski in zimski sezoni dvignili zastor pred zbranim občinstvom iz Šmihela in okoliških, tudi daljnih vasi Šercerjeva dvorana bo kmalu premajhna za vedno številnejše ljubitelje slovenske odrske umetnosti. To dejstvo je za podjetne prosvetaste, med temi v prvi vrsti Stanku Vavtiju pobuda, da našemu prosvete željnemu prebivalstvu čim večkrat ustrežejo z vedno boljšimi predstavami.

Za preteklo nedeljo, 13. t. m. so se domenili s sosednim dobroloveškim Slovenskim prosvetnim društvom „Srce“, da so prišli gostovat z novonastudirano igro, ki so jo prvič z velikim uspehom igrali doma. O igri „Morje“ smo v Šmihelu že slišali in tudi o uspehu, ki ga je doživela prireditelj v Dobrli vasi. Dobra režija v osebi Jožeta Kepolda, ki je sam poklicni igralec, je pokazala uspehe in so igralci dali iz sebe najboljšo.

Šmihelčani so ponovno dokazali, da so pripravljeni sprejemati kulturne užitke, ki ga jim nudi naša prosveta. Razpoloženje je bilo izborno in se je stopnjevalo od dejanja do dejanja. Marsikateri gledalec so očarale prekrasne obleke in so nekateri silili celo v garderobo, da bi še videli igralce.

Igralci dobroloveškega društva so od uprizoritve doma vidno napredovali in so v Šmihelu igrali neprimerno boljše. Med občinstvom pa smo opazili dva svetova. Starejši gledalci so bili pri gotovih prizorih ganjeni do solz, mladi pa se tudi ob tragičnih prizorih niso vzdržali smeha, kar seveda moti učinek dejanja.

Omeniti pa moramo tudi, da so se dobroloveški igralci pohvalno izražali o gostoljubju

bratskega šmihelskega društva. Ta prisrčnost in iskrenost je v nemali meri vplivala na igralce, da so svoje vloge dobro podali. Posebno se je izkazal Stanko Vavti, ki je nenehno skrbel za dobro voljo in skrbel tudi za brezhibne tehnične priprave pri odru. Med igralkami se je posebno požrtvovalno izkazala Mostner Hilda, ki je kljub oviram prišla igrati in svojo vlogo odlično igrala.

Po igri so bili igralci iz Dobrle vasi deležni mnogih čestitk, med temi tudi od šmihelskega učiteljstva, ki se je tudi udeležilo prireditve.

Ob koncu so se šmihelski in dobroloveški prosvetaši domenili, da bodo šmihelčani ob priložnosti gostovanje vrnil s tem, da bodo v Dobrli vasi uprizorili kakšno igro. Na ta način se bo oboje društev med seboj izpopolnjevalo.

Slovenska prosvetna zveza naznanja:

Slovensko prosvetno društvo „Zarja“ v Zeleni Kapli bo priredilo v nedeljo, dne 20. januarja 1952, ob 15.00 uri v Narodnem domu v Dobrli vasi

dramo „ROZMARIN“

Vabimo k številni udeležbi!

ST. JANŽ V ROŽU

Pred tridesetimi leti sta vrta naša Matevž Krasnik, pd. Bvatnik v St. Janžu in Angela sklenila zvezo za življenje. Pred tridesetimi leti sta praznovala Tevž in Angela po lepih domačih običajih poročni dan in dne 15. t. m. sta obhajala ta svoj pomembni življenjski jubilej. Tri desetletja harmoničnega zakonskega življenja so potekla in med tem so prirasli otroci, ena hčerka in dva sinova. V krogu družine sta v iskreni domačnosti proslavljala trideseto obletnico poroke.

S ponosom in zadovoljstvom lahko gledata Bvatnikov gospodar in gospodinja na tridesetletje neutrudnega in uspešnega dela, na mnoge lepe čase, a tudi truda in skrbipolna leta. Uspehi njunega truda s pomočjo otrok so vidni. Vzorno in lepo je urejeno gospodarstvo pri Bvatniku, preteklo leto pa so postavili nov moderen hlev.

Poleg skrbi in dela za gospodarstvo je Matevž Krasnik našel vedno tudi čas za delo za svoje ljudstvo. Zvest geslu: Dolžan ni samo, kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan, je pomagal in sodeloval povsod, kjer smatra za potrebno. Že mnoga leta deluje v domačem združenstvu in v drugih slovenskih organizacijah, nekaj časa je bil tudi predsed-

nik Slovenske kmečke zveze in deluje danes kot blagajnik.

Matevžu in Angeli Krasnik iskreno čestitamo!

Ali ste že povsod kupili Koledar

Slovenske prosvetne zveze in ostali knjižni dar

Imamo poročila, da so povsod lepo zbirko knjižnega daru Slovenske prosvetne zveze z njenim Koledarjem radi kupili, kjer so se kolporterji potrudili in ponudili knjige v nakup. Cena za zbirko je tako nizka, da jo zmoro vsakdo, le žal, da morda raznašalci niso povsod v zadostni meri izpolnili svojo dolžnost.

Opozarjamo posebno na Koledar, ki je vsebinsko bogat in obravnava aktualne naše koroške zadeve. Po koledarskem delu beremo že uvodoma poročilo o letnem običnem zboru Zveze slovenskih izseljencev, ki ga je dne 14. aprila 1951 podal dr. Franci Zwitter. Poročilo je pod naslovom „Po desetih letih“ in obravnava borbo za poravnavo škode, ki so jo utrpeli številni naši izseljenci. Vmes sta tudi dve sliki iz tistih žalostnih dni, 14. in 15. aprila 1942, iz taborišča v Zrelcu. Blaž Singer se je v svojem članku dotaknil perečih problemov kmetijske politike, ki pomeni na Koroškem zapostavljanje in raznarodovanje slovenskega kmeta. Spis dr. Josipa Mala „Kontinuiteta Slovenske Karantanske kneževine“ nas popelje v prvo dobo naselitve Slovencev in nam pokaže marsikaj novega. Peter Dornik opisuje v zanimivem članku razvoj industrializacije v Jugoslaviji, članek, ki nosi naslov „Svetilniki novega časa so zažareli“. Ob šestdesetletnici smrti se je Ivan Grafenauer spomnil Matije Majarja Ziljskega in nas povedel v njegovo dobo. Profesor France Kotnik pa opisuje ob stoletnici rojstva koroškega Slovenca šonika Janeza Šajnika in njegovo delo. O slikarju in partizanu Golobu ve marsikaj zanimivega povedati Miha Rigl. Nekaj novega in zanimivega je članek dr. Julija Felaherja, ki opisuje Košatov rod in spada med kulturnozgodovinsko gradivo. Kakšno je bilo prebivalstvo Celovca pred 100 leti pripoveduje Fran Zwitter. Dr. Mirt Zwitter pa opisuje v temeljiti razpravi razvoj koroškega slovenskega združenstva v zadnjih desetletjih. Karl Prušnik se spominja partizanskih let in Marija Rozman ni pozabila na „Naš slovenski dom“. Marijan de Regi opisuje staro kmečko peč. Kmetijski svetnik Franc Vernik pa je postregel z koristnimi gospodarskimi nasveti.

Skratka, koledar je po svoji stvarni vsebini zanimiv za vsakega koroškega Slovenca in spada v vsako družino.

IVAN MATIČIČ:

Moč zemlje

PRİPOVED VASI

4

Oštinov je poskočil in ujel dekleta: „Čuj, Mojca, da vidimo, če nimaš še kaj nagljev v nedrah.“ Ze sta jo prijela z Vrbnikovim za roke, Stanejev in Zihrov ji poprijela noge — in pričeli so jo gugati in ujsati, da so se smejali do solz. Dekle je zardevalo in se smejalo. Fantje so jo otrojtali radi nagljev.

Zopet je padala trava. Veselo so jo vihteli na levo. Ženske so jo razkopavale koscem za petami. Do mavžne je šlo gladko od rok, ko se je pa sonce močnejše upilo, so kosci utihnili, ženske pa odšle domov napolnit jerbese. Proti poldnevu je pripekalo od sile, slišalo se je neprestano brušenje kos.

Pri Sveti Ani je odzvonilo poldne. Do Mačkovega laza ni segel zvon, pa so uganili, koliko je ura.

Prihajala je cela gruča. Beli predpasniki, rute in široki slamniki so goreli v soncu. Z zvonomk smehom so stopile grabljice na Mačkov rovt in zanesle v senco jerbese in barigle. Pa še Šmonceve otroke so pripeljale, Stukovka je privlekla kar dva svoja bosca. Rutarjeva Tonca je pripravila skledo in žlice. Mojca je

odkrivala jed. Dva lonca ješprenja s prekajeno svinjetino, dva lonca okisanega krompirja, dve skledi ocukranih krompirjevih flancatov in bariglo jabolčnega mošta. Dalje za mavžno dve barigli jabolčnika, sir in košaro ržene pogache.

Kosci so legali k južini.

„Bomo tkaj trojtali,“ se je razkoračil Vrbnikov, „Tonca, pripravi se, pa Urška Stanejeva, bo, Tesnarjeva Minal Mojca, bo tkaj veselo na rovtu!“

Dekleta so rdele kot mak, sramežljivo čepele okrog skled, nekatere si sezuvala čizme. Pa je poprijela Kapunka tam, kjer je davi Štukovka končala. Ojezikala je bajtarja Kužnika, da se pajdaši s Špornovimi hlapci in liže pete Špornu za butaro drv; obevskala Blatarico, da svojo hčer vsiljuje pritepenemu železničarju; orevsala kovača, da se brati z vsakim ciganom, ki se pritepe v vas, in vsak belič sproti zažre v Špornovi birtiji, nji pa uoče obiti kolesa pri koreti samo zato, ker mu je bila rekla nekoč v šali, da smrdi kot spajsana barigla. Takega grduna bi moral župan izgnati z Otav. Bog mu grehe odpusti. Pa babam nagaja, kjer le more. Kužnikovo je bil uščencil prav v stegno, da je poskočila in pljunila v nemarneža. Dalje se je lotila Kapunka še krevljavega Ovnička, ker se pajdaši s kovačevo cigajnarijo. Pa k Špornu zahaja, češ, pri Vrbniku se dobi samo pivo noj žganje pa suha svinjetina, pri Špornu pa imajo tirolsko vino pa golaž noj pečenje s sa-

lato pa rože stoje na pogrnjenih mizah. Nu, za okozlana svinjeta se prav spodobijo beli prtici. Kaj bi se slišala siratka, omavža se s plesnivim špehom pa ti gre vohat k Špornu pečenje, tirolskega vina še nikoli pokusil ni, nima rajniša za take dobrote. Nažlampa se sadijevca, da se mu željusti raztegnejo do ušes. Očeljustala je še ovčarja Urha, da vpije zjutraj po vasi kot jesihar in zdrami vso vas radi tistih beketačev. Nato je utihnila in si zalila željust z jabolčnim moštom.

Južinali so počasi, nikamor se jim ni mudilo, tudi dežja se niso bali. Ko je pa bilo tako od sile vroče. Zdaj se je razmajal jeziček še Brusovki. Ugibala je, kako bo v nedeljo na žeganju.

Po južini so nekateri dremali, drugi tiho čebljali, možaki si mašili fajfe, fantiči zvijali cigarete. Otročad se je pehal po grmovju. Od pokošene trave je vročina kar migljala. Počasi je docela umolknil Mačkov rovt. Brenčanje muh je zibalo dremavico.

Gospodar Šmonc se je dvignil. Možaki so sedli s klepišči v senco, ženske odšle na nasprotni konec, fantje se pulili za grablje in odšli za dekliči. Grabili so iz senc, se motali krog deklet, stopali bosim na noge, bosače jih breale v škornje. Pehali so seno navzdol in bili veseli kakor junci v planini.

Rutarjev je bil tako dolgo praskal ob grmovju, da je dograbil do Mojce.

„Beži, Mojca, da te ne izpodnesem,“ ji je potisnil v pete grablje sena.

„Kar daj me.“

„Kaj praviš?“

„Se ne upaš,“ se je smehljala.

„Mojčica!“ je zadrhtel fant, jo stisnil od zadaj za ramo in pahnil v seno.

„Le čakaj, ta ti ne uide. Se ne bojiš bajtarskih?“ mu je šepnila izpod širokega slamnika.

„Prav nič.“

„Kaj si pa iskal ponoči doli?“

„Jaz?“

„Tudi ti si bil. Pa doli, čer imajo take je-zike.“

„Jaz sem bil nekje drugje.“

„Čej pa?“

Nagne se ji k ušesu: „Pod tvojim kramcem sem čakal.“

„Ti?“

„In sem te klical.“

„Sinoči?“

„Pa nisi vstala.“

„Saj te ni bilo.“

„Komu drugemu bi se bila odzvala, a?“

„Ne, Tine, prav nič te nisem slišala.“

„Že prav. Druge barti pojdam v bajte.“

„Kar pojdi.“

„Ali pa v Dolgo ves.“

„Kamor te žene.“ Obrnila se je proč Rutarjeva je nesla mimo bariglo. „Kam greš, Tonca?“

„Po vodo.“

„Veš za vrtlec?“

„Bom tkaj našla.“

„Čakaj, ti ga pokažem.“ Stopila je za Tonco.

Nobelova nagrada

Alfred Nobel je bil švedski kemik in industrijalec v Leningradu; izumil je razne razstrelilne snovi, med drugimi tudi dinamit. Pridobil si je dragocene patente in nato ustanovil v raznih državah Evrope in tudi v ZDA tovarne za dinamit.

Leta 1875 je imel že 15 tovarnen po raznih državah za proizvodnjo dinamita. Pozneje se je preselil v Pariz, kjer je imel svoj kemijski laboratorij. Prva po njem ustanovljena tovarna je bila po eksploziji leta 1864 uničena. Brata Roberta in Ludvik sta bila udeležena v industriji nafte v Baku. Rojen je bil leta 1833 v Stockholmu, umrl je v San Remo leta 1896. Ostal je svoje žive dni samec.

Glavni del svojega premoženja 32 milijonov švedskih zlatih kron je namenil za ustanovo, iz katere naj se podeljuje nagrade znanstvenikom in književnikom, ki so v preteklem letu človeštvu največ koristili. S to ustanovo je hotel vsako leto pomembno osebo in literarnega sveta počastiti s podelitvijo razmeroma visoke nagrade. Znanstveno delo obsega po tej ustanovi fiziko, kemijo in medicino. Četrta nagrada se podeljuje književnikom in končno nagrada za mir ljudem, ki so na področju za pobratinstvo narodov, za ukinitev ali zmanjšanje vojske in za organizacijo mirovnih konferenc največ delali. Nobelova nagrada velja kot najvišje znanstveno in literarno odlikovanje. Podeljuje so vsem narodom. Nagrade se stekajo iz letnih obresti naloženega kapitala in jih podeljuje švedska akademija znanosti, nagrado za mir pa švedska narodna skupščina (Storting v petelanskim komiteju). Nobelove nagrade za literaturo sta bila na primer deležna Poljaka: H. Sienkiewicz in W. S. Raymond, kakor tudi ruski pisatelj Bunin. Švedom je danes žal, da nagrade niso podelili L. Tolstoj.

Nagrada se dobi v obliki razmeroma visoke denarne vsote, diplome in zlate medalje.

Hitler je prepovedoval, da bi se Nemci udeleževali tega plemenitega tekmovanja, ko je prejel leta 1935 nagrado za mir Ossietzky, ki je bil organizator pokreta „Nikdar več vojne“ in vršil službo šefdirektorja Weltbühne.

Nobel se je zavedal, da je dal človeštvu s svojimi izumi raznih razstrelilnih snovi in dinamita strašno morilno orožje v roke. Ogromen denar, ki mu ga je prinašal izum in z njim povezana njemu lastna industrija, naj se uporabi v humane znanstvene svrhe.

Minulo leto je prejel Nobelovo nagrado za literaturo 60-letni švedski pesnik Paer Lagerkvist, ki je hkrati član švedske akademije znanosti. Predaja nagrade — 167.612 švedskih kron — se je na svečan način izvršila 10. decembra 1951.

Pesnik je zaslovel s svojim v letu 1950 izišlim na široko zasnovanim romanom „Barabas“, ki podaja svetopisemsko zgodovino mo-

ža, ki ga je dal Poncius Pilatus na zahtevo judovskega ljudstva na svobodo. Roman je preveden v vse svetovne jezike. Andre Gide je označil roman kot jako pomembno knjigo. Lagerkvist je napisal tudi nekaj dram, ki obravnavajo politična vprašanja. Med drugim je v drami „Rabelj“ bičal nacionalno socialistični sistem v Nemčiji.

Seznam njegovih del vsebuje v celem 250 različnih del. Lagerkvist se je mnogo tudi posvetil umetnosti in gledališki kritiki. Njegova dela so bila prevedena na 12 jezikov in izšla

v 70 različnih knjigah. Lagerkvist je znan tudi kot lirik.

Politično pripada struji radikalnega socializma.

Podelitev nagrade za fiziko in kemijo je znanstveni svet deloma presenetil. Obe nagradi sta bili deljeni in priznani Angležem Cockcroftu in Ircu Waltonu za fiziko in Amerikancema Macmillanu (star šele 33 let) in Seaborgu za kemijo. Slednji je odločilno sodeloval pri izumu atomske bombe.

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Četrtek, 17. januar:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 Šolska oddaja — 10.45 Veder dopoldne — 11.00 Šolska oddaja — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 14.10 Kar si želite — 14.30 Poročila. Objave. Za podeželje — 15.00 Šolska oddaja — 16.00 Koncertna ura — 18.45 Kmečka oddaja.

Petek, 18. januar:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 7.15 Pestra godba — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 Šolska oddaja — 10.45 Za podeželsko ženo — 11.00 Šolska oddaja — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.30 Poročila. Objave. Komentarji. Mogoče vas zanima — 15.00 Šolska oddaja — 15.45 Pogled v svet — 17.10 Popoldanski koncert — 18.45 Kmečka oddaja — 21.00 Iz priobjavljenih oper.

Sobota, 19. januar:

6.10 Za kmetijstvo — 6.20 Jutranja glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 9.00 Iz slovenske literarne zakladnice: Josip Jurčič — 9.30 Kar si želite — 10.10 Šolska oddaja — 10.45 Veder dopoldne — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 13.45 Tukaj govori UNESCO — 14.20 Zeli si kaj — 14.30 Pozdrav zate — 15.15 Tedenško kulturno zrcalo — 20.15 Športna poročila.

RADIO LJUBLJANA

Četrtek, 17. januar:

5.30 Pester glasbeni spored — 12.00 Igra študentski sekstet — 12.40 Zabavna glasba — 13.00 Drobni nasveti — 13.10 Melodije iz Španije — 14.00 Jezikovni pogovori — 14.10 Pesmi in plesi naših narodov — 15.10 Zabavna glasba — 15.30 Zeleli ste — poslušajte! — 17.10 Pisan spored izjava na harmoniko Avgust Stanko — 17.25 Kulturni pregled — 18.15 Klavirske skladbe — 18.35 Okno v svet — 18.45 Poslušajte naše ansamble! — 20.00 Domače aktualnosti — 20.15 Slavni pevci pojo operne arije.

Petek, 18. januar:

5.30 Pester glasbeni spored — 6.35 Gospodinjski nasveti — 12.40 Zabavna glasba — 13.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike, vmes pester glasbeni spored — 14.00 Lahka glasba iz vsega sveta — 15.10 Zabavna glasba — 15.30 Zeleli ste — poslušajte! — 16.15 Koncert po željah — 17.30 Narodne pesmi poje tenorist Franc Koren, s harmoniko spremlja Avgust Stanko — 18.00 Igrajo godbe na pihala — 18.20 Za pionirje: Rdeča kapica — 20.00 Tedenski zunanje-politični pregled dr. Egon Tom-

KINO-PREDSTAVE

CELOVEC

Carinthia

Od 15. do 17. januarja:

Die Herrin von Campina

Peterhof

16. in 17. januarja:

Der gebrochene Pfeil (barvni film)

KRIVA VRBA

16. in 17. januarja:

Heimliches Rendezvous

BOBOVLJE

16. in 17. januarja:

Die Abenteuer des Marco Polo

VELIKOVEC

15. januarja:

Wettlauf um Liebe

16. in 17. januarja:

Ein idealer Gatte

Od 18. januarja do 20. januarja:

Das Jahr des Herrn

PREBIVALSTVO LONDONA

Veliki London obsega tudi zunanji pas s predmestji. Od leta 1901 do zadnjega štetja lanskega leta je naraslo število njegovih prebivalcev od 6.581.000 na 8.346.000. Veliki New York v mejah, ki približno ustrezajo strukturi meje velikega Londona, je znatno večji. Lani so našli v njem 12.832.000 prebivalcev.

PROMET SAMO V ZRAKU

Major Alexander Seversky, znani ameriški aeronautik, inženir in izumitelj, meni, da se bo celotni promet na zemlji v bližnji bodočnosti razvijal samo v zraku. O tem je govoril nekega dne pred zbranimi znanstveniki na univerzi v Buffalu.

„Vse bo potovalo po zraku“, je rekel, „tudi posamezni ljudje, ker bodo osebna vozila majhna in celo preprostejša od sedanjega bicikla. Atomski pogon bo nedvomno povzročil v prometu pravo revolucijo, nekaj tako nenavadnega v primerjavi s sedanjimi prometnimi sredstvi, da si kaj takega celo v sedanjih razmerah težko zamislimo.“

Seversky je napovedal, da bo medplanetarno potovanje uresničeno še pred koncem našega stoletja, in pripomnil: „Morda se bo našel človek, ki se bo naposled naučil živeti v miru, v novi borbi za druge planete, morda se bo zapletel v spopad z živimi bitji na drugih nebesnih telesih.“

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec, Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H., Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.

Tine se je ozrl okrog. spustil grablje pod grm in planil v goščo. V skoku je dohitel Mojca, jo objel čez pas: „Mojč!“

„Pusti me!“

„Čakaj, ti še nekaj povem.“

„Si že povedal.“

„Mojč!“ Drhteč ji je objel glavo, dekle ga je odrivala, a mu ni mogla ubraniti poljuba...

Jozej se je smukal ob meji, naglo odmetaval seno izpod grmov, počasi pa se izmuznil v hosto in jo ubral k studenčnici.

„Tonca!“

„Kaj?“

„Sem mislil, da ga ne boš našla.“

„Kaj bi ga ne. Sem ga tkaj slišala. Te žija, Joze?“

„Me.“

„Ná, pij!“ Slamnik se ji je nagnil nekoliko postrani.

Jozej je poprijel bariglico, a roka mu je obtičala na njeni.

„Tonca!“

„Kaj?“

„Tača dičva si že...“

Tonca je povesila oči. In fant je gledal v tla in v njene gole noge.

„Tako malokdaj te vidim...“ — Dekle je zardevalo.

„Nikamor te ni... Ti je vseč danes na rovtu?“

„Mi je.“

„V nedeljo bo žeganje, Tonca.“

„Saj res.“

„Boš kaj prišla k Vrbnikovim?“

„Ne vem.“

„Pridem pote.“

Dekle ni odgovorilo.

„Ti bo prav, če pridem?“

Molk. Mirno je žuborel studenček po grabi. V vrhovju je brnelo kot bi rojilo milijon čebel, pa ni bilo videti nobene: smreka je medila. Globoko v gozdu je ubiral drozeg melodije, lepše od vseh popevk, za njim jo pa kresal ščinkavec, tem bolj jo našel, čim bolj so bila klepišča.

Molče sta se vračala na laz. V Jozejevi je drhtela Tončina roka...

Kose so bile sklepane, košci so morali kositi. Nadaljevali so ob senčni strani, kjer je bila trava malce ohlajena. Grabljice so rinile seno, ki je že močno šumelo, od obeh strani proti sredini. Molče in naglo so delale. Tesnarjeva, ki je bila močna kot vol, je poprijela vile in rinila svaljke navzdol v ograb. Na glavi je imela slamnik, kot bi ji poveznil skledo za deset koscev velikov.

„Le tišči, Mina,“ jo je izpodbujala Štukovka. „V nedeljo boš plesala, da bo počil Vrbniku skedenj.“

„Pojdemo pa k Špornovim,“ se je odrezala Mina in si izpodrečala čiklo še višje.

„Ne bi šla gledat v zobe tistim nemškim jogrom za vse na svetu, tudi radi tiste omavžane čече ne.“

„Ej, Kapunka, če bi vas le kdo povabil!“

Drugi dan do južine je padel Mačkov rovt. Bilo ga je za osem vozičev. Oštinov je vozil zadnji. Ko so krevsali v klanec iz Blatnega dola, sta planila voliča v stran. Iz seči je skočila Špornova Krista in se zašmejala kot goska.

„Hihhihi! Jose, gerade dich habe ich abgefangen,“ je zažvrgolela in se tolkla ob kolena.

Jozej je vlekel jarem k sebi: „E ojs na!“ Postal mu je vroče.

„Si se prestrašil, Joze?“

„Kje ste pa bili, gospodična?“ je vprašal zmeden.

„Kje so pa dečle, Joze?“ ga je gledala izpod nakodranih las.

„E ojsa — na!“ je potegnil za jarem.

„Kateri ti je dala šopek, Joze?“

Fant je švrknil po volih: „Na, na, klemane drezel!“

„Pri nas imamo še vse lepše: vrtnice, georgine, mačhe, astre. Tiste so vse moje.“

„Hm. Kje ste pa bili, Krista? V košenici?“

„Ja. Pa mi je bil dolg čas. Uh, tako so pusti naši kosci! Tale roman sem čitala „Das Sündkind“, je prav lep. Si ga že čital, Joze?“

„Ne.“

„Ti ga posodim, če hočeš.“

„E ojsa — na!“ je švrknil.

Bližja so se vasi. Krista je drobila korake ob fantu in mu neprestano žvrgolela kot jarčica. Nazadnje ga je prišla za roko: „Joze, v nedeljo bo semenj. Pudeš kaj k nam?“

„Ne vem.“

„Le pridi, bomo imeli muziko, hihhihi,“ je zatrobotala in odbežala naprej.

Tretje popoldne so osušili poslednje štiri ograbe in jih spehali kar doli v senik. Kajti Šmoncevi hlevi, svinjaki in skedenj so bili zatlačeni do vrha. Po večerji pa je nastavlil Šmonc sodček piva za likof. Na mizo je postavil še steklenko žganjice, da so se dedcem kar usta zasinila. Ko so se bili že malce omamili, je izvlekel Žihrov orglice — pa so se zasučali, da jih je bila polna šiša.

Naslednje dni so se lotili žetve. Podrli so že zadnjo rž, nekateri pa že načenjali ječmen. Žito je bilo lepo in zrelo, da je cvrčalo. Žanjice so ga pokladale v snope kot bi polagale dojenčke v plenice. Nekateri so že orali za ržo in ječmenom in sejali ajdo.

Prišla je sobota. Ljudje so hiteli in vlačili s polja, kot bi se bližala huda ura. Ko je pa zazvonilo pri Sveti Ani k nedelji, je polje samevalo. Dekline so ribale pode, čistile okna in pometale po hiši in okrog. Nekateri so še zdeli snope na vrtovih v ostrovi. Prihravalo je jako dolgo, ubrano. Pod noč so se pa usule dekle vklanec. Nesle so polne naročaje rož in zelenja, v lončkih, v kozarcih in povezane šope: naglje, belagonije, fuksije, roženkraut pa lipovo cvetje. Vse to so nesle v cerkev sveti Ani. Za njimi so pa zanesli fantje k cerkvi možnarje in jih našgali, da se je ves hrib potresel.

(Dalje)